

Wielki przełom: konsekwencje przełomu i autorzy

- **Istota przełomu:**

- załamanie się wokalne koncepcji tworzenia muzyki = tworzenie muzyki wokalnie-instrumentalnej = świadome użycie instrumentów
- załamanie się faktury polifonicznej (linearnego myślenia) = tworzenie muzyki o fakturze homofonicznej = głos + towarzyszenie instrumentalne
- wyłonienie się samodzielnej muzyki instrumentalnej

- **Konsekwencje:**

- Pojawienie się *stile moderno*
- Pojawienie się form nowych oraz „zmutowanych” przez *stile moderno*

- **Autorzy przełomu:**

- Camerata florencka
- Giovanni Gabrieli (ok. 1553-1613)
- Claudio Monteverdi (1567-1643)

Stile moderno

= Kategoria stylistyczne odnosząca się do muzyki I połowy XVII wieku.
Obejmuje dwa typy (elementy):

- **stile recitativo** = styl monodyczny = monodii akompaniowanej, czyli deklamacyjnego śpiewu jednogłosowego z instrumentalnym towarzyszeniem w postaci **basso continuo**
  - ***basso continuo***: definicja, inne nazwy, pierwotna forma
- **stile concertato** = styl koncertujący, czyli akcentujący zmienność elementów dzieła muzycznego, co daje wrażenie ich “współzawodniczenia”
- **Geneza**
  - *stile recitativo* = wymyślony przez członków Cameraty florenckiej
  - *stile concertato* = wiąże się z eksperymentami szkoły weneckiej w ramach renesansowej techniki *cori spezzati*

Formy *stile moderno*

- nowe oraz „zmutowane” przez *stile moderno*
- nowe:
  - *dramma per musica* (świecka, religijna)
  - formy religijne: koncert wokalnoinstrumentalny (kościelny), dialog
  - forma świecka: aria
- „zmutowane”:
  - msza koncertująca, motet koncertujący = formy religijne
  - madrygał, pieśń = formy świecka

I połowa XVII wieku = *stile moderno*, ale właściwie współistnieją dwa style, dwie praktyki

- ***stile moderno*** = styl nowy = ***seconda pratica***
hasło: „Słowo panią harmonii”
- ***stile antico*** = styl stary = ***prima pratica***
hasło: „Harmonia panią słowa”

Varietas, czyli o tym się mówi

- **1581, Vincenzo Galilei, *Dialogo della musica antica et della moderna***
- Dyskusje o muzyce na przełomie XVI/XVII wieku - oponenti:
  - **Claudio Monteverdi** (Giulio Cesare Monteverdi) – **Giovanni Maria Artusi**
  - **Marco Scacchi** – **Paul Siefert**
- **1607, Claudio Monteverdi, *Scherzi Musicali* (wstęp):**
  - „mój brat mówi, że nie czynił swoich utworów przypadkiem, gdyż jego zamiarem było właśnie uczynienie mowy panią harmonii, a nie sługą”
  - „prima pratica skłania się do doskonałości harmonii, to znaczy stawia harmonię nie poddaną, a panującą, nie sługą, a panią mowy”
- **seconda pratica = stile moderno = „Słowo panią harmonii”**
- **prima pratica = stile antico = „Harmonia panią słowa”**

Autorzy przełomu:

- **Camerata florencka**
- **Giovanni Gabrieli (ok. 1553-1613)**
- **Claudio Monteverdi (1567-1643)**

Camerata florencka (i nie tylko)

- **1577 - 1582** lata szczególnej aktywności, mecenasami, arystokraci:
- **Giovanni Bardi** – dyskusje o idei = o wskrzeszeniu muzyki antycznej Grecji
- **Jacopo Corsi** – dyskusje o praktyce = o praktycznej realizacji dramatu

- **Członkowie spotkań:**
  - muzycy: **Guilio Caccini, Jacopo Peri, Cristophoro Malvezzi, (Emilio Cavalieri), Pietro Strozzi,**
  - poeci: **Ottavio Rinuccini, Gabriello Chiabrara**
  - uczeni: **Girolamo Mei, Vincenzo Galilei**

- **Główne idee:**
  - wskrzeszenie dramatu antycznego, odwzorowanie muzyki antyku
  - muzyka winna wyrażać treści zawarte w tekście słownym
  - muzyka powinna pełnić rolę bodźca wyzwalającego w słuchaczu odpowiednie uczucia

- ***Dramma per musica*** = ucieleśnienie idei, pierwsze realizacje:
  - 1597 J. Peri, *Dafne* (zaginęła)
  - 1600 J. Peri, *Eurydyka*
  - 1600 G. Caccini, *Eurydyka*
  - 1600 E. Cavalieri, *Rappresentazione de anima e di corpo*

Jacopo Peri (1561-1633) *L' Euridice*, prolog, Florencja 1600

PROLOGO
LA TRAGEDIA.

O che d'alti sospir vago, e di pianto
si sparte di doglia

hor di miraron il volto Et nel l'ampio auri
al popol fatto Scolorir di pietà vobis, e finto

u. Ronella.

Non langue spillo d'innocenti vere
Non ciglia spente di Tostato rifano
Spettacolo volute al piando brama co
Canto di stelle, e lacrimate freme.

Longi via lungi poi da ogni terra
Sembrava fratelli, onde re ti affanni
Ecco i miei costoro, e falsi parati
Cagno, e d'esse nei noi più dolci affetti

Hai catarri, che le cangiate fosse
Non l'aria solo il super la terra amarmi
Tutto ogni d'una grand'chi' d'apoteo sospira
Del mio noua carceri calpelli fomme.

Vedre Regina fia rotto in alloro
Qual forse ancora è nelle Arcioni, o Roma
Fango non sul se lenocato chiama
Fronda l'etera fra due costodi uro

Tal per voi stesso, e con fermo aspetto
Ne Reali feroce no' d'anno anch'io
E farode poi l'ero il caso mio
Tempo al nobilitate del re d'otto

Mentre senza fiesal prepara intanto
Almididroma, erde il bel ena si ferge
E immen, e fuggi de gli'occhi Repp
Del Trano Ordo dato Trocchio al cino.

Pagine del Coro.

INFECA berna d'oro Scegliere ho wallo l'horca d'aveni. E

Emilio de Cavalieri (1550-1602) *Rappresentazione di Anima et di Corpo*

II.
TEMPO

1.

L tempo, il tempo fugge, La vita si dilagherà: Egli mi par sé dire L'ultima oratio e dire, V' fate da la fa-
la Centi spari, a essa: Ser-ge te anime ancora, Pr'fate i cor pi her' hora: Venite à dir' il ve ro Se fu miglior pensiero
Scrivre al esdo vano, O al Re del Ciel in presso Si che cialor' inceda, Apra gli occhi e c'p'eda, Che questa vita è un v'no, Choro
la viva monero. Moggi vien fore, Doman si more, Moggi n'appare, Doman di pare: Faccia di que ogni peccato, M'è il tempo il giorno, La'ciar qu-
l' nel m'ndo, Qu'frigo in la gio'edo: Et opri con la man, opri col core, Perche del her' op'ar frutto è l'annare,
Choro
à 4
Questa vita mortale, Per fuggir preho h' fa le, E con tal fretta passa, Ch' à dietro i venti e le fante lafa.
Questa vita mortale, Per fuggir preho h' fa le: E con tal fretta pas- sa, Ch' à dietro i venti, e le fante lafa.
Questa vita mortale, Per fuggir p' fuggir pre h' a' la: E con tal fretta passa, Ch' à dietro i venti, e le fante lafa.
Questa vita mortale, Per fuggir preho h' tal'm E con tal fretta passa, Ch' à dietro i venti, e le fante lafa.

2.

***Stile recitativo* – varietas (odmiany)**

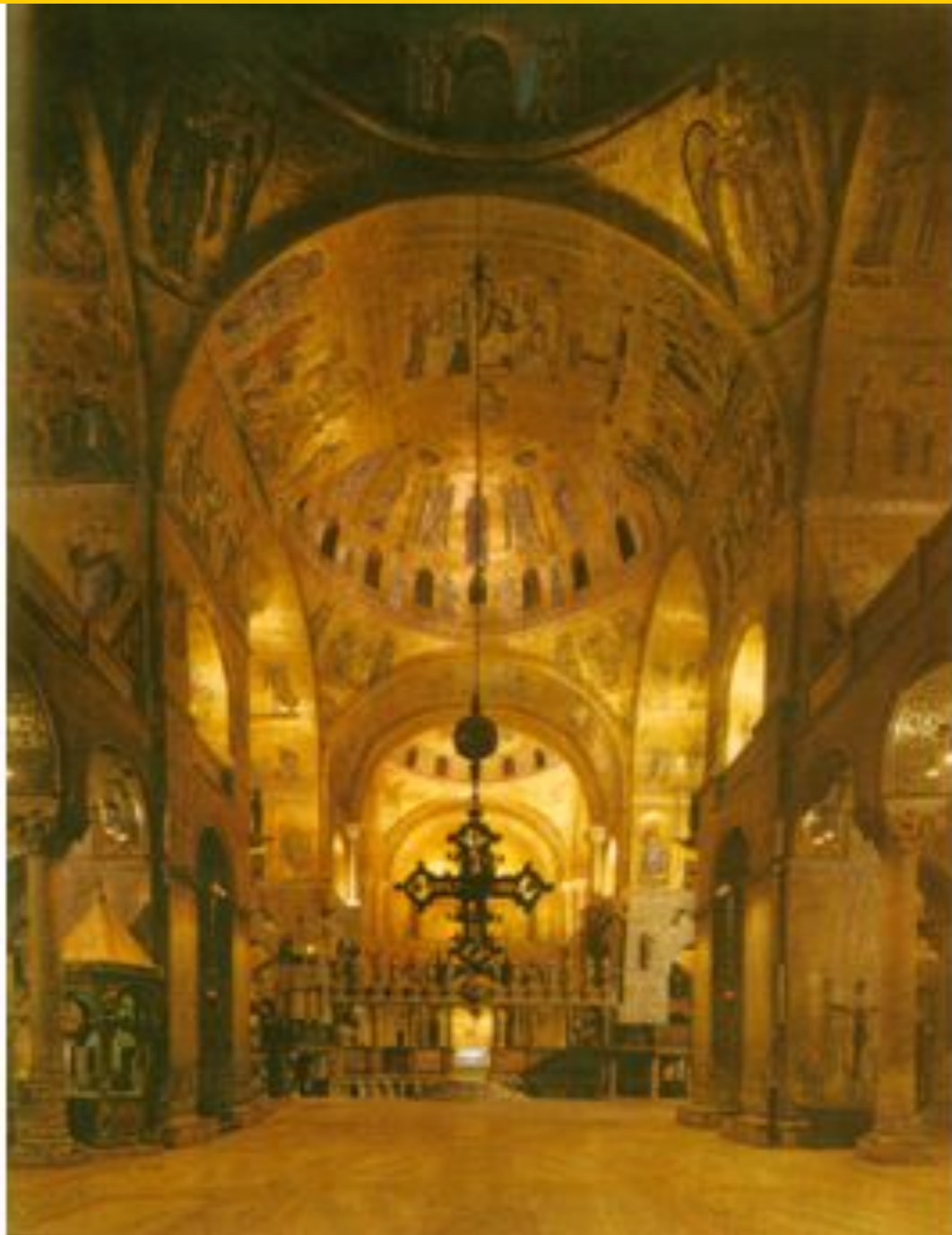
- *stile recitativo* = styl monodii akompaniowanej, czyli jednogłosowego śpiewu deklamacyjnego z instrumentalnym towarzyszeniem w postaci **b.c.**
- odmiany *stile recitativo* związane z typem ekspresji:
  - **C. Monteverdi:**
    - **stile molle** (miękki)
    - **temperato** (umiarkowany)
    - **concitato** (wzburzony)
  - **G. Caccini:**
    - **recitar cantando** (śpiewne mówienie)
    - **cantar recitando** (mówione śpiewanie)
    - **cantar** (śpiewanie)
  - **G.B. Doni:**
    - **rappresentativo** (narracyjny, przedstawiający akcję śpiewem, gestem, mimiką, odzworowujący ekspresję mowy)
    - **recitativo** (deklamacyjny, występuje w każdym rodzaju śpiewu, może zawierać koloraturę)
    - **esspresivo** (głęboko ekspresyjny)

Claudio Monteverdi (1567 Cremona – 1643 Wenecja)

Stile corcertato = Styl Koncertujący

- **Definicje:**
- styl akcentujący zmienność elementów dzieła muzycznego, co daje wrażenie ich “współzawodniczenia”
- polegający na przemiennym zestawianiu i łączeniu partii i grup wykonawczych oraz kontrastowym użyciu wybranych elementów dzieła muzycznego

- **Istota stylu:** zmienność przebiegu muzycznego opartego na zasadzie kontrastu; zmienność lub różnobarwność (=varietas)
- Utwór dzieli się na szereg odcinków, będących względem siebie w opozycji.

- **Typy opozycji (kontrastu):**
  - kontrast melodyczny
  - metro-rytmiczny
  - tempa
  - faktury
  - dynamiki
  - harmoniki
  - barwy (koloru)
  - obsady

Stile moderno – rozpowszechnienie we Włoszech

- **Ośrodki, przedstawiciele:**
- **Florencja:** Jacopo Peri, Giulio i Francesca Caccini, Malvezzi, Pietro Strozzi
- **Rzym:** Emilio de Cavalieri, Stefano Landi, Domenico i Vergilio Mazzocchi, Loretto Vittori, Michelangelo i Luigi Rossi, Stefano Bernardi, Francesco Soriano, Giovanni Francesco i Felice Anerio, Anibale Orgas, Agostino Agazzari, Giovanni Maria Nanino, Giovanni **Gierolamo Kapsberger**, Paolo Quagliati, Antonio Cifra, Ottaviano Durante, Marco Marazzoli, Bonifazio Graziani
- **Wenecja:** Claudio Monteverdi, Alessandro Grandi
- **inne miasta:** Luzzasco Luzzaschi, Lodovico da Viadano, Tarquinio Merula